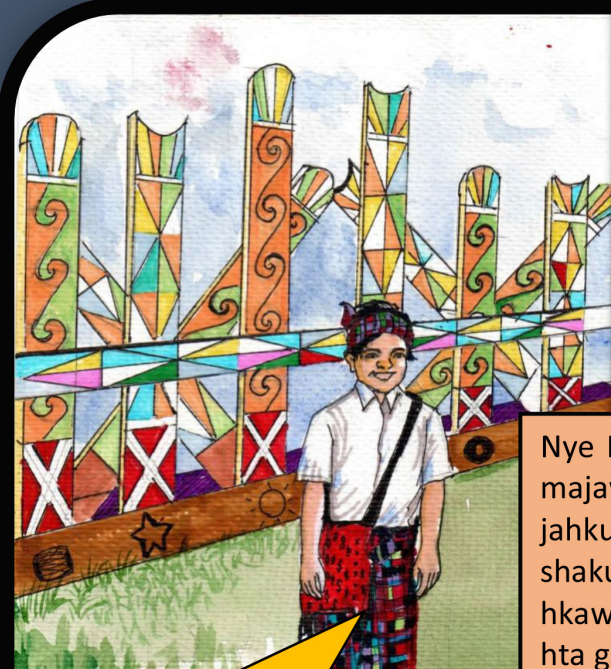

Naw Hkam a mabyin

*Myen Mung Jarit Mayan kaw na Ramma hte kani
Nanghpam Malu Masha ni: Kachin Mungdaw*

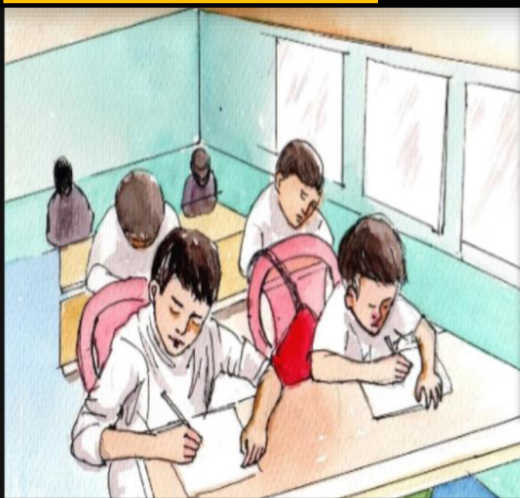

Myitkyina gaw ngai na dai daw buga re. Ngai n dai kaw shangai nna kaba wa ai re. Ngai gaw Marip amyua re.

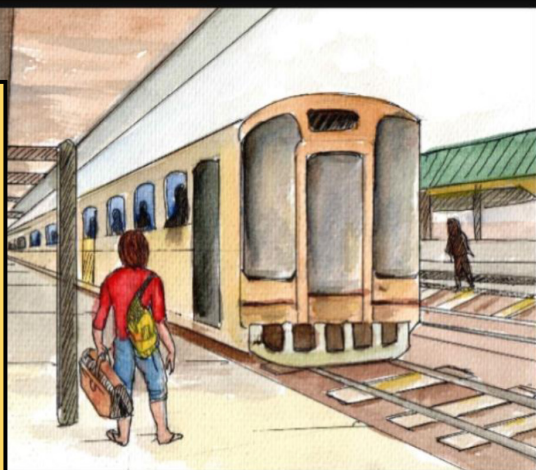

Nye Nu gaw an nau ni yawng hpe bau maka ra ai majaw grai kyin ai re. An nau ni a ra ai lam ni hpe jahkum shatsup ya lu na matu shi bungli grai galaw shakut ai. Kalang lang shi bungli hte seng nna bu hkawm ai lam ni nga ai, rai tim shi n'ta nga ai aten ni hta gaw annau ni hpe galoi mung lanu lahku ya ai.

N dai kaw nga gaba wa ai a ten hta, nye a ma prat gaw kaga ma ni zawn sha ginsup let nga kaba wa ai re.

Ngai Myitkyina kaw hpaji jawng tsang 8 du hkra lung gaba lai wa n htawm, ngam nga ai hpaji tsang ni hpe gaw Jinghpaw mungdaw kaga shara ni hta htawt hkawm hka ja shangut lai wa ai. Gap hkat jahkring da ai laman, 1994 kaw na 2011 lapran, majan byin ai lam n nga ai re majaw hkawm sa hkawm wa ai lam hta dingbai dingna n nga ai sha shim ai hte lu hkawm ai. Raitim, anhte prat a matu hkrit tsang hpa lam nnan ni mung prua wa ai.

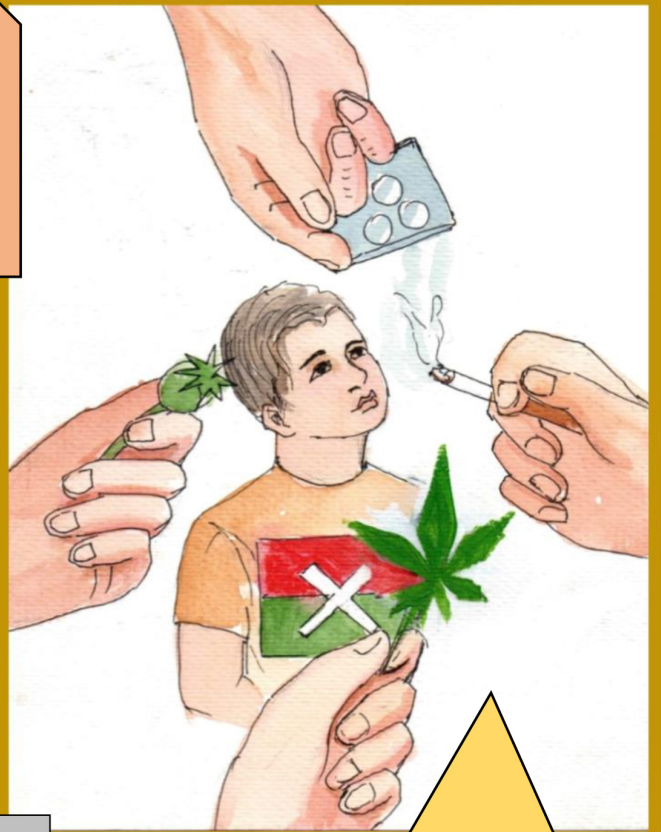
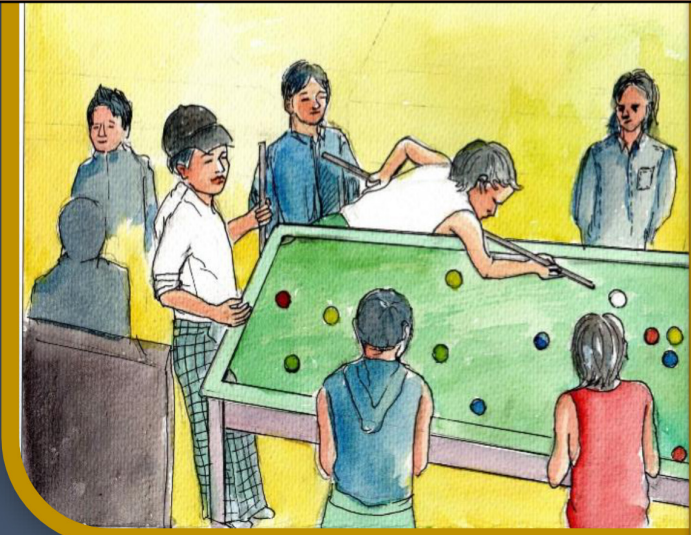

Ngai naw kaji nga yang, ya na zawn makau grupyin hta kani nanghpan tsi law law nga ai lam n dum matsing ai. Manaw manang ni hte zup hpawng let gumhpraw jawm mahkawng shinggyin la nna tsa chyaru lu hkawm ai lam ni gaw nga lai wa ai. Dai aten Kachin mungdaw hta cell phone hte kani nanghpam tsi ni nau n chyam bra shi ai a ten re. N dai shara kaw masa lam ni grai lawan ai hku galai shai mat wa ai.

Aten kadun mi hta, kani nanghpam malu masha ni manu mana manu-hkyem sa wa n'na - shara shagu chyambra mat ai. Gap hkat jahkring da ai aten laman, Kachin mungdaw kata de dai [nanghpam malu masha] ni kaput shang wa nna, aten kadun laman gadai mung lu sha chye wa ai.

Ngai Myitkyina dakkasu jawng kaw lung wa ai...Raitim lahkawng ning na ai hpang dakkasu jawng kaw na shapraw kau hkrum ai. Ngai laika hpe a tawm sha n hkaja wa ai, manang ni hte sha a ten shama nga hkawm mayu lai wa ai.

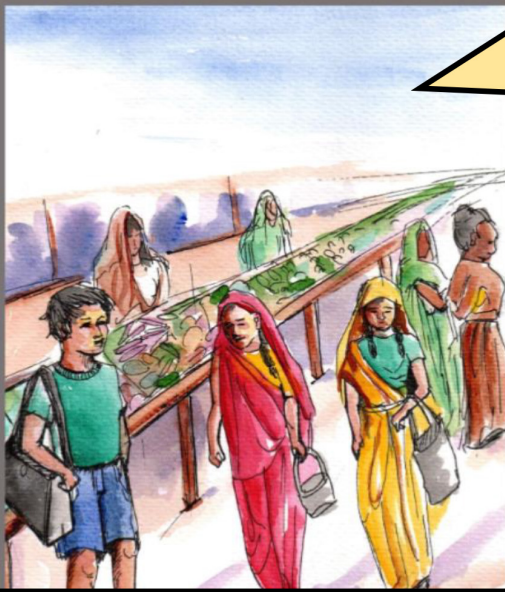

Nye hpu gaw dai ten hta Yangon kaw hpaji sharin taw ai re. Dai kaw ahkaw ahkang grau law ai ngu ngai mu mada ai.

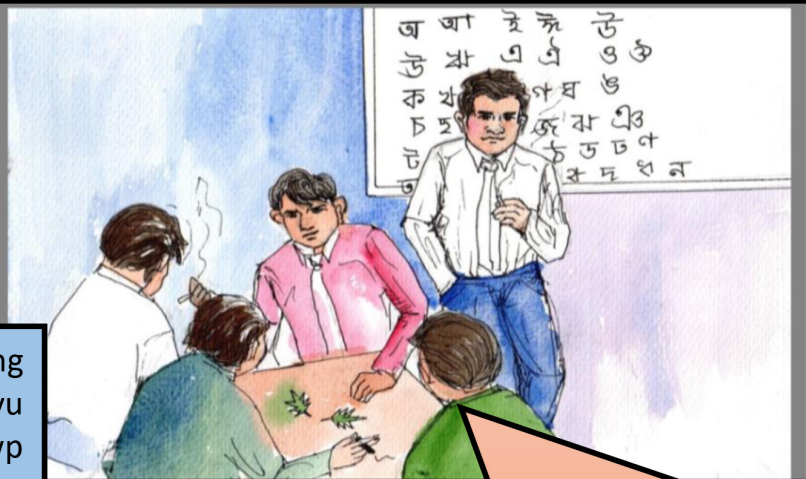
Dai hpang, manaw manang ni shadut ai hte nanghpam tsi ni chye lang wa ai. Ngai sa ai lam shagu kaw mai lu ai. Ngai dai hpe koi yen nlu wa ai zawn ngu hkam sha wa ai.

Raitim, ngai hpaga galaw hpang mayu wa ai majaw Miwa mung de lahkawng ning sa mat na matu daw dan kau ai. Nye prat ningnan gawgap la na matu maigan pru sa ai lam ni kaw na shawng jahtum lang re. Myitkyina kaw nanghpam malu masha grai law ai majaw nye prat a matu nga shara gaja n re ngu myit la ai.

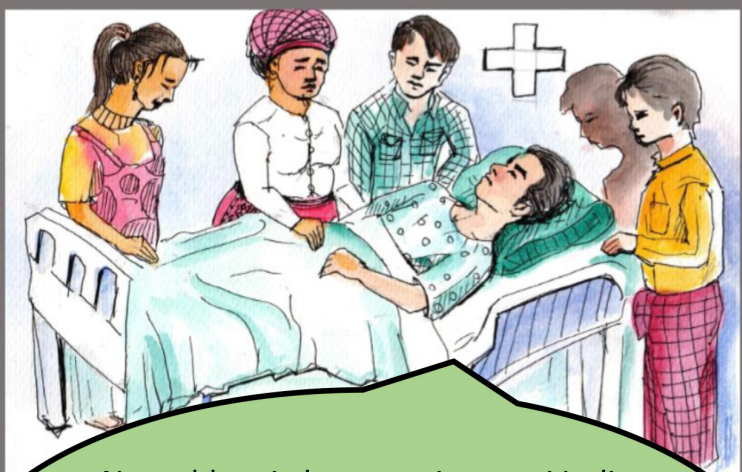
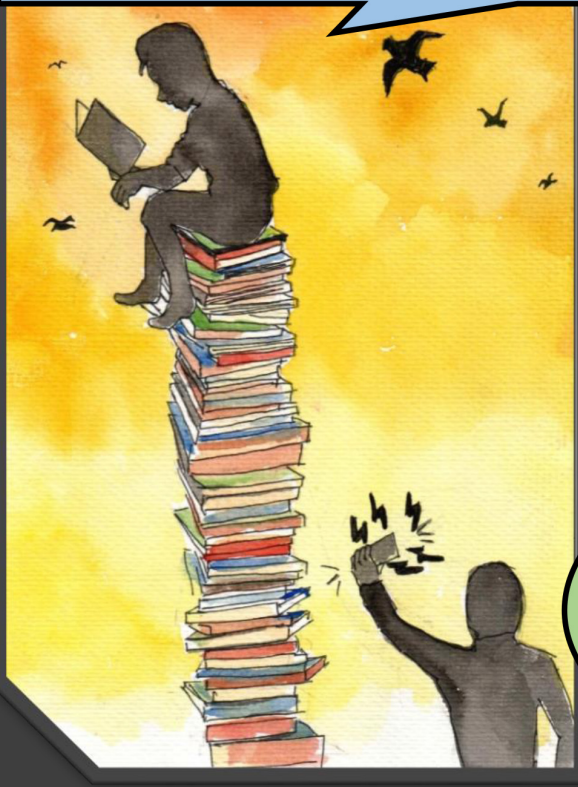

India mung gaw ngai hpaji sharin lai wa ai shara law law hta na langai rai nga ai. Ngai dai kaw nnan du wa yang, grai kahte ai hpe sha dum taw ai. Yangon kaw kahtet ai lam hte pi n mai shadawn ai, dai kaw grau kahtet ai. Kahtet ai lam sha nre, kaga shai ai lam ni grai law ai hku re.

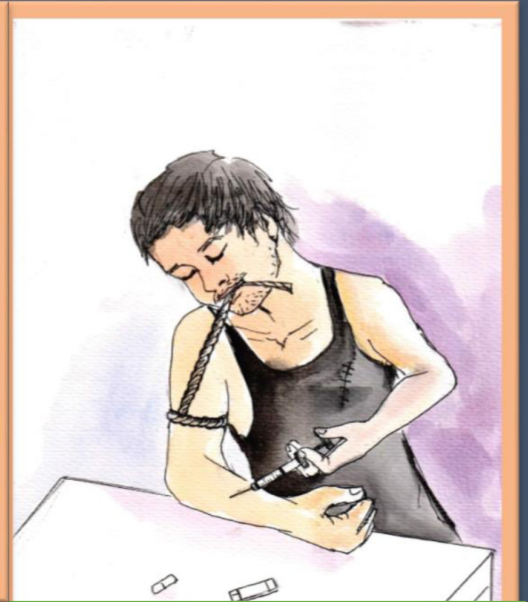
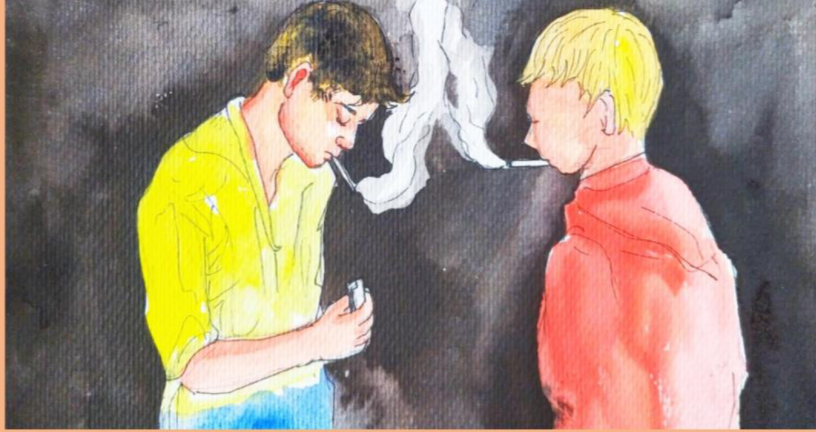
Myen mung na zawn sha, India mung kaw ngai kaw manang hpan amy myu nga ai. Manang n kau mi lachyit marawp ai, n kau mi number 4 ngu ai kani lu sha ai. Sanpoi htai ai aten hta laika kaw grau myit lu bang na matu dai zawn re manang hpung ni hpe shakut na koi yen ai. Raitim grai yak ai hku re.

Ngai India mung de n sa shi yang, nanghpam chye lu sha wa sai. Raitim, India mung kaw du ai shaloi ngai lachyit hpe shawng na lang marawp yu ga wa ai. Dai kaw lachyit hpe masha ni grai lang ma ai.

Nye a hkamja lam a majaw ngai India mung hpaji jawng kaw na wa ra mat ai. Ngai nanghpam lu sha ai a majaw sin ana lu mat wa ai. Dai majaw hpaji hkaja taw ai hpe hkring kau nna nye mungdan de bai wa mat ra ai.

Raitim, ngai machyi bran wa ai hpang, nanghpam hpe kalang bai lu sha wa ai.

Hpang jahtum gaw ngai nambat 4 hpe mung lang hpang wa ai. Ngai nambat 4 hpe grai ra ai hku gaw n re, raitim dai gaw kani hta manu grau hkyam sa ai majaw re.

Shawoi na hte maren nu gaw ngai kani ya byin nga ai hpe grai myit tsang myit npyaw nga ai. Nang hpam kaw na lawt lu na matu shi ladat amy my shaw nna shaktu nga wu ai.

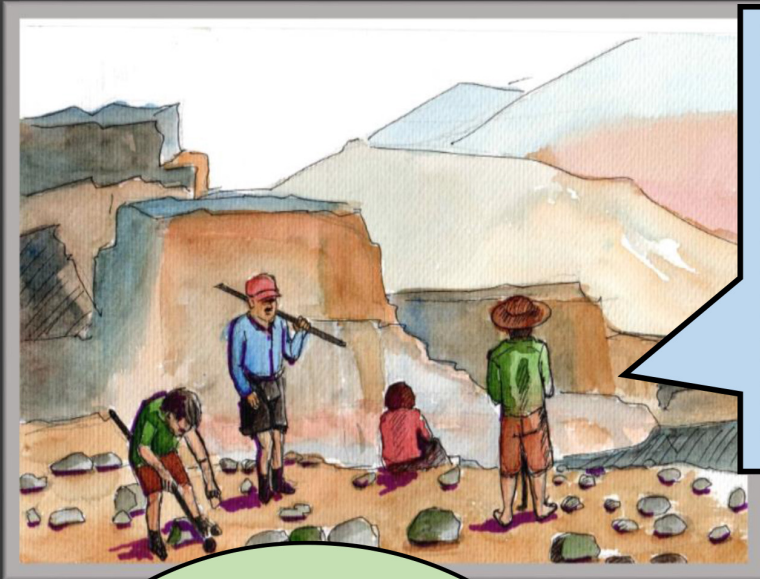
Nang Kala Mung de bai ginhtang wa su! Ngai galoi mung tsun tsun re ai ndai kaw nang kani ya manang grai lu ai

Shi hpe kaga mare de sa kau dat u le!

Ngai hpa naw galaw ya lu na? Ngai lam amy myu hku shakut yu sai....Karai a nsen shi na lu na sha ahkyak mat sai...

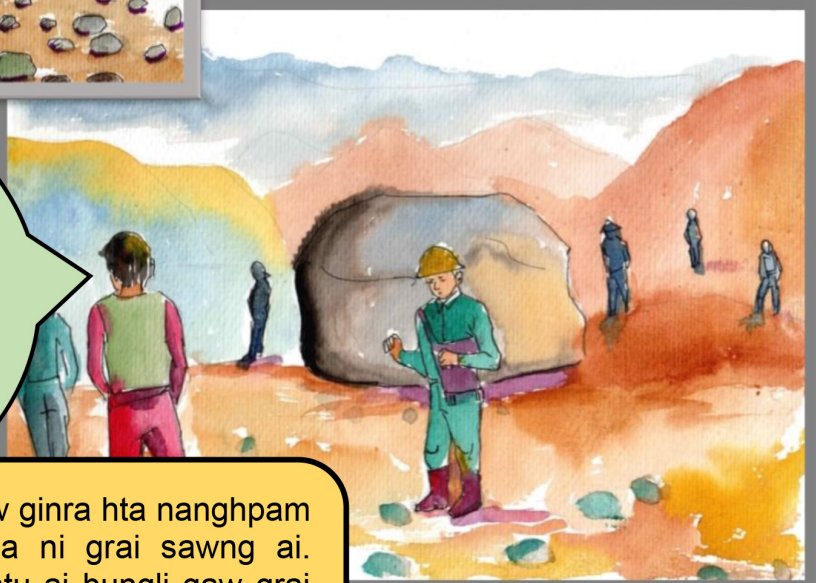

Anhte nta kaw kani ya ngu na ngai hkrai sha re. Kaga nta masha ni chye mat ai shaloi ngai hpe kaga de sa kau na matu grau shadut wa ai. Nye nu hte maren shanhte mung ngai hpe kaga de sa kau yang tsamai wa na re ngu shadu ma ai.

Myitkyina kaw na masha law law Hpakant de lung nna lungseng maw kaw lungseng tam let gumhpraw tam sa ma ai- Dai kaw bungli grai nga n htawm gaja wa nan gumhpraw law law mai tam ai mahkrun mung grai nga ai re. N dai gaw ngai zawn re ramma la kasha ni a matu Kachin mungdaw kaw mai galaw ai, langai sha nga ai kanbau bungli re.

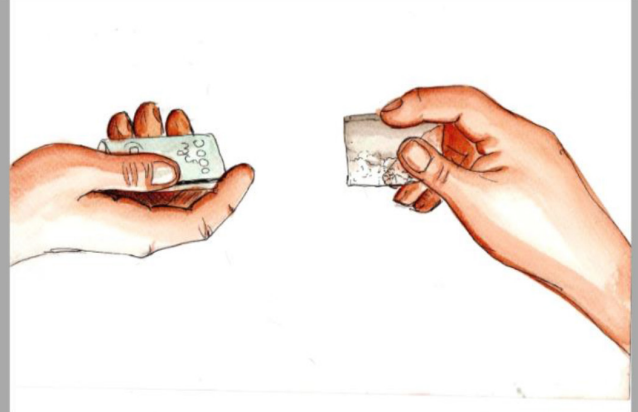
Nkau gam kaja ai ni gaw lungseng kaja tam mu na ja gumhpraw grai lu su mat ma ai. Masha law law wa n dai myit mada lam a majaw, grau grau bungli galaw shakut ma ai.

Raitim, maw ginra hta nanghpam malu masha ni grai sawng ai. Lungseng htu ai bungli gaw grai pu ba ai bungli langai re majaw masha law law wa nanghpam tsi lu sha let shalan la ma ai.

Kalang lang, masha n kau mi gaw kani manghkang grau sawng wa ai majaw lungseng maw kaw na shanhte a mare ginra, dum nta masha ni hpang de bai wa mat ai ni mung nga ai. Nanghpam lu sha na matu gumhpraw grau ra wa ai raitim, shanhte a matu bungli ni nnga mat wa ai.

N dai zawn re gawng yin kata ngai n kam hkrat sum ai. Nye nu mung ngai hpe nanghpam tsi ma lu ma sha kaw na lawt ai shara mi kaw htawt nga n na hpaji hpe matut hkaja na matu shadut ai. Dai re ai majaw ngai Miwa mung de hpaji sharin let bu hkawm na matu sa byin wa ai. Ya ten du hkra nga yang, nye prat galu gaba wa na matu ngai shara 5 kaw hpaji hkaja lai wa sai. Rai tim, ngai gara kaw na mung awng lakmat n lu la wa ai.

Lama ngai janmau mi lu tim, ngai n dai kaw hpa baw galaw sha na? Nye a matu hpa bungli mung nnga ai, hpa baw akvu rawng na ta?

Nang Myitkyina kaw na htawt mat ai rai yang, na na hpaji hpe ngut kre hkra lu sharin la na re, Karai Kasang myit yaw shada ai hku re u ga. N dai kaw nga taw ai masha law law wa nanghpam malu masha chye lu sha ai ni hkrai rai ma sai!

Ngai asak naw kaji nga yang, Myitkyina Dakkasu jawng kaw na shapraw kau katut ngut ai hpang nye Nu gaw ngai hpe hpaji ngut kre ai du hkra bai matut shangun mayu ai.

Ngai nang hpam lu sha ai gaw nta ting hpe hkra machyi shangun ai ngu ai hpe ngai chye ai...Nye manang langai hpe nga yang pyada ni rim mat ai. Shanhte lamuga she dut sha kau ra hkra rai shi hpe shaw la kau ra ai. Dinghku law law ndai zawn hkrum hkra nga ma ai.

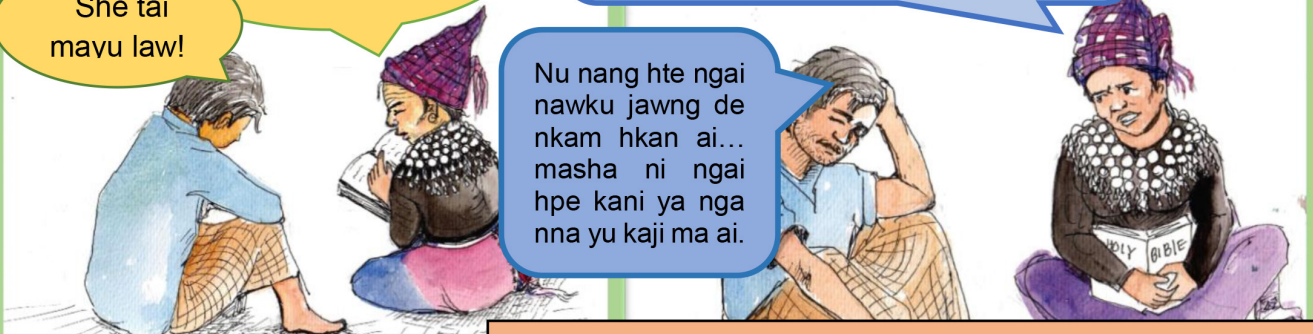

She tai mavu law!

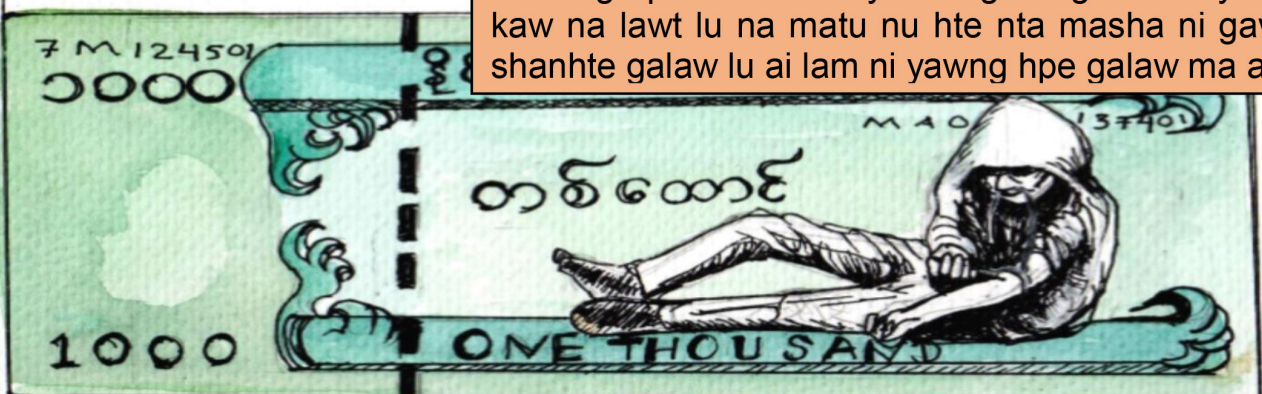
Ma nang masha kaja nkam tai ai i taw?

Ma nu hte nawku jawng sa ga le. Nang hpung sara hte gara hku dawn jasan mai na nga ai lam ni mai bawngban ai le.

Nu nang hte ngai nawku jawng de nkam hkan ai... masha ni ngai hpe kani ya nga nna yu kaji ma ai.

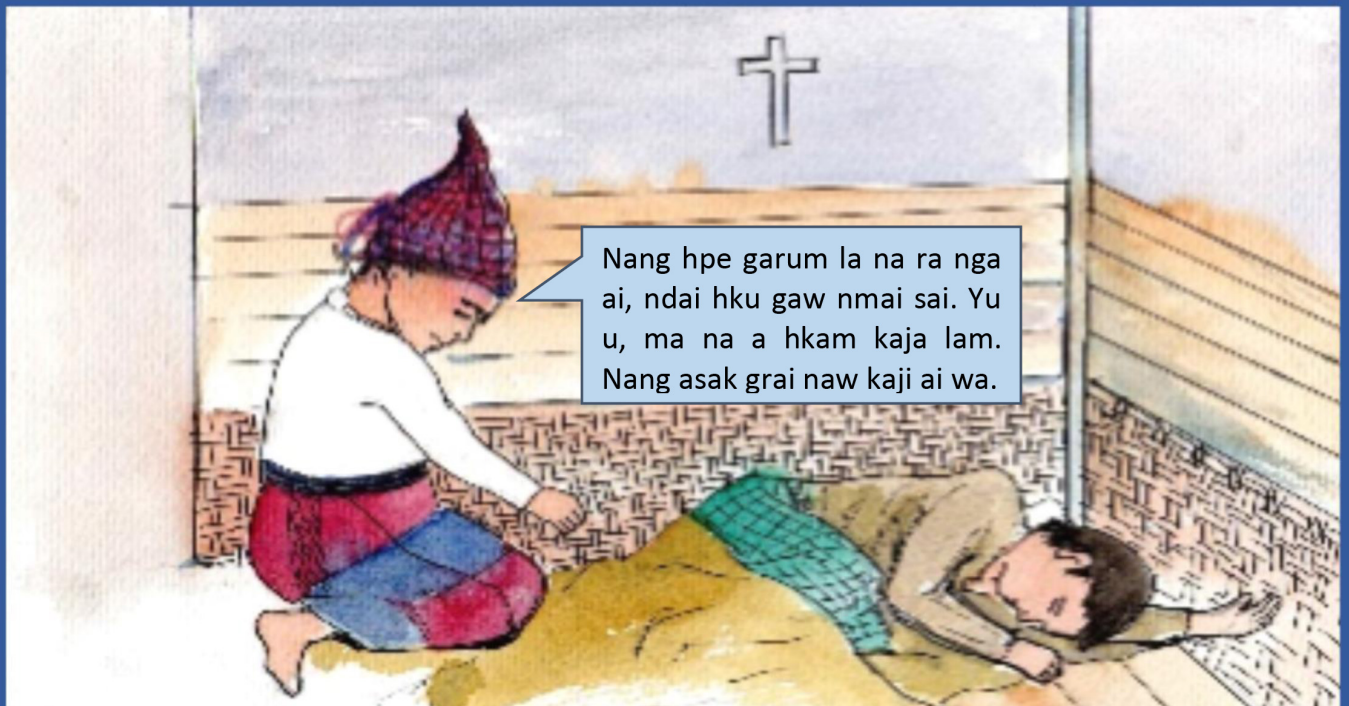

Nta ting hpe hkra machyi shangun nga ai tsinyam kaw na lawt lu na matu nu hte nta masha ni gaw shanhte galaw lu ai lam ni yawng hpe galaw ma ai.

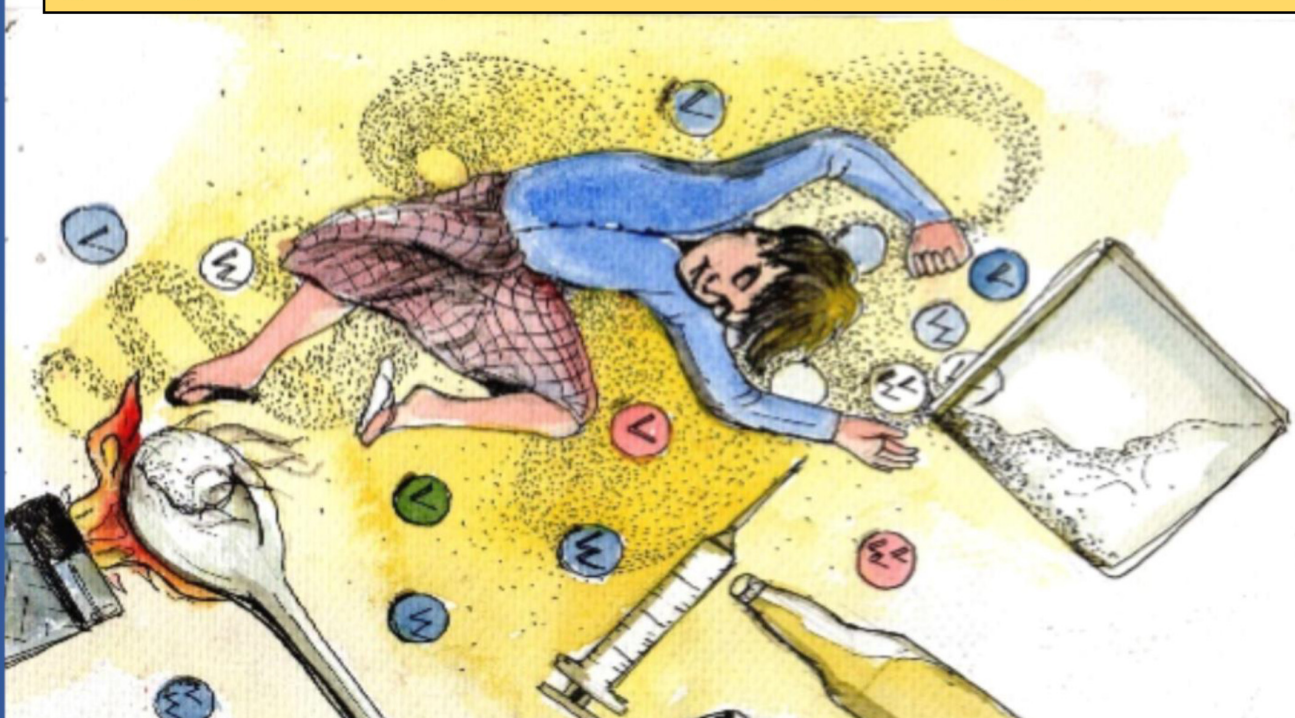
Ngai gaw ya Myitkyina kaw re, nang hpam malu masha mung naw lu sha nga ai. Kani lu ai, nambat 4 lu ai. Kalang marang yama mung kajam ai.

Nang hpe garum la na ra nga ai, ndai hku gaw nmai sai. Yu u, ma na a hkam kaja lam. Nang asak grai naw kaji ai wa.

Ngai gaw ya she asak 27 sha naw re, raitim nye hkam kaja lam gaw nang hpam lu sha lai wa ai majaw nkaja mat sai. Dai majaw ma Kala Mung na ngai bai ginhtrang wa ra ai. Prat hpe manu dan ai hku nga pra na mung grai yak mat sai.

Dai hte tsan tsan nga hkawm na grai yak ai, hpa majaw nga yang ngai dai hkam sha lam hpe chye taw ai majaw re. Dai gawng yin kata kaw masha law law wa, grau nna hkrat sum taw ai ni gaw la ni re nga ai. Anhte kaw galaw na bung li hpa nau n'nga ai, dai re majaw dai gawng yin hta a lang lang bai hkrat sum mat wa ai.

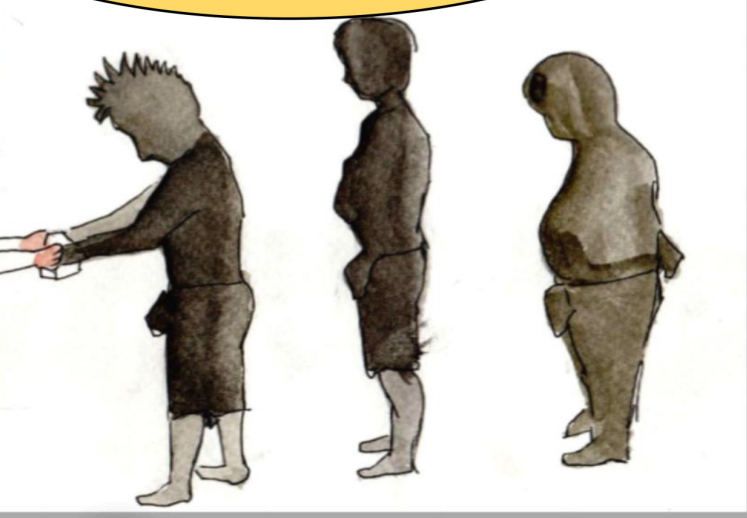
Nanghpam lu sha ai ni a ntsa makau grupyin a ningmu, hkrang chyasi myit jasat law law wa nga ai. Shinggyim uhpawng ni gaw anhte ni hta atsam kung let ai lam, sharawng shara myit katu ai lam, ra sharawng myit lawm ai lam ni hte yaw shada ai lam ni nga ai hpe malap taw nga ma ai. Nanghpam lu sha ai lam hpe chye kau ya ai hpang bungli shahpraw ai hkrum ai hte nanghpam lu sha ai ni a nta masha ni a ntsa shinggyin uhpawng ni vu kaili ai lam ni mung nga ai.

N dai hku galaw sa wa ai hta sum machyi ai lam shayawm lu na matu nawku hpung hpe madung tawn let tsi lajang ai lam ni hte n htan shai ai hku galaw sa wa ai re. Ana zinli chyam bra ai lam hpe koi yan lu na matu san seng ai tsi htu samyit ni gam jaw ai lam ni shan hte galaw na ma ai.

Nkau mi gaw kani ya ni hpe kani dawn ya na matu kani dawn tsi (methadone) jaw ai lam ni mung galaw wa na re.

Jinghpaw mungdaw kaw nga ai ramma ni na matu gaw ahkaw ahkang ni n nga ai hku re. Nanghpam lu sha ni shara shagu nga ai. Gade n na yang, ngai zawn zawn re ramma ni law malawng wa nanghpam hpe lu sha chyam yu nhtawm, de hpang nanghpam lu sha ai lam jahkring kau na grai yak mat ai. Hpaji, madi shadaw n-gun jaw ai lam hte bungli ni law law n nga ai sha, ngai hte ngai zawn zawn byin hkrum taw ai ni a matu gaw grau mai gaja wa na lam ngu gaw n nga ai hku re.

N dai sawk sagawn ai lam hpe ningpawt tawn let ka da ai sumla laika n dai hpe Kachinland Research Centre, Drugs & (dis)order hte PositiveNegatives ngu ai hpaji hpung ni rau jawm galaw shapraw da ai re. N dai sumla ni hpe Cecilia Ja Seng hku na sumla soi ya nna Jinghpaw mungdaw kaw nan ta tut gaja byin lai wa ai masha ni a mabyin ni hpe sawk sagawn let ka shapraw da ai re. Dai masha ni hpe makawp maga na matu shan hte a mying hte tum paw kre ni hpe ip tawn da ai hku re.

Kachinland Research Centre gaw Myitkyina kaw na akyu amyat n nga ai sawk sagawn magam gun ai uhpung langai re.

kachinlandrc.org

Drugs & (dis)order ngu gaw Global Challenges Research Fund mali ning masing sawk sawgan ai lam re nna Afghanistan, Colombia hte Myen mung ni hta tara n shang nanghpam lu sha ni hte sut maga galaw ai lam kaw na simsa ai sut maga la de gara hku hkrang galai lu na matu sakse n nan ni galaw shapraw taw ai re.

drugs-and-disorder.org

@Drugs_disorder

Drugs and (dis)order hpe Global Challenges Research Fund (GCRF) kaw na madi shadaw ai.

Ukri.org/research/global-challenges-research-fund

PositiveNegatives gaw akyu amyat na matu nre sha sumla laika ni, animations hte shinggyim uhpawng hte Shinggyim nau na lam ni hte seng ai laga media maumwi, Kamung ni hpe mungdan ga daga kaw na sawk sagawn magam galaw ai ni, NGO's hte shingni jangnai hpaji ninghkrin ni hte arau shalat shapraw ai re.

positivenegatives.org